

Hver tredje kvinde og næsten hver anden mand med kort uddannelse får aldrig børn

VIDENSOVERBLIK

JANUAR 2026

 EKSTERNT BEDØMT

I alle fem nordiske lande falder antallet af fødsler for en bestemt gruppe mennesker.

Mest markant er det i Danmark og Finland, hvor ca. 44-46% af alle mænd og 33-36% af alle kvinder med korte uddannelser aldrig bliver forældre, viser nye prognoser fra ROCKWOOL Fonden.

HOVEDRESULTATER:

- **De kortuddannede i alle fem nordiske lande får færre børn**
- **Prognoser indikerer, at det seneste fald i frugtbarheden i Norden (siden 2010) ikke kun afspejler udskudte fødsler, men varig barnløshed.**
- **De seneste årtier er der sket en markant uddannelsesmæssig polarisering i, hvem som får børn, og hvem der forbliver barnløse.**
- **Mænd og kvinder med lange uddannelser får stadig børn i samme omfang som generationer før dem.**

I store dele af verden får højtuddannede kvinder færre børn, mens kvinder med kort uddannelse får samme antal børn som tidligere generationer.

I de nordiske lande ser fertilitetsforskere nu et omvendt mønster: Personer med det korteste uddannelsesniveau – både kvinder og mænd – udgør nu den største andel af de barnløse.

Det er en markant ændring. De nordiske velfærdsstater har længe været kendt for relativt høje fertilitetsrater, der er understøttet fra samfundets side af gode barselsmuligheder, økonomiske tilskud og tilbud om offentlig børnepasning. Universelle rettigheder, der sikrer en høj grad af økonomisk, juridisk og praktisk ligestilling mellem familier – uanset sociale, økonomiske og uddannelsesmæssige forskelle.

Udviklingen har været på vej siden starten af nullerne, men det har ikke stået klart, om de kortuddannede kvinder nu blot vælger at få børn *senere* i livet end kortuddannede kvinder tidligere har gjort. Eller om det er fordi, de slet ikke *får* børn. Det er heller ikke undersøgt for de kortuddannede mænd.

Kortlagt fertilitet for 18 årgange i fem lande

Nye forskningsresultater peger dog på, at der ikke blot er tale om udskudte familieplaner for kortuddannede mænd og kvinder.

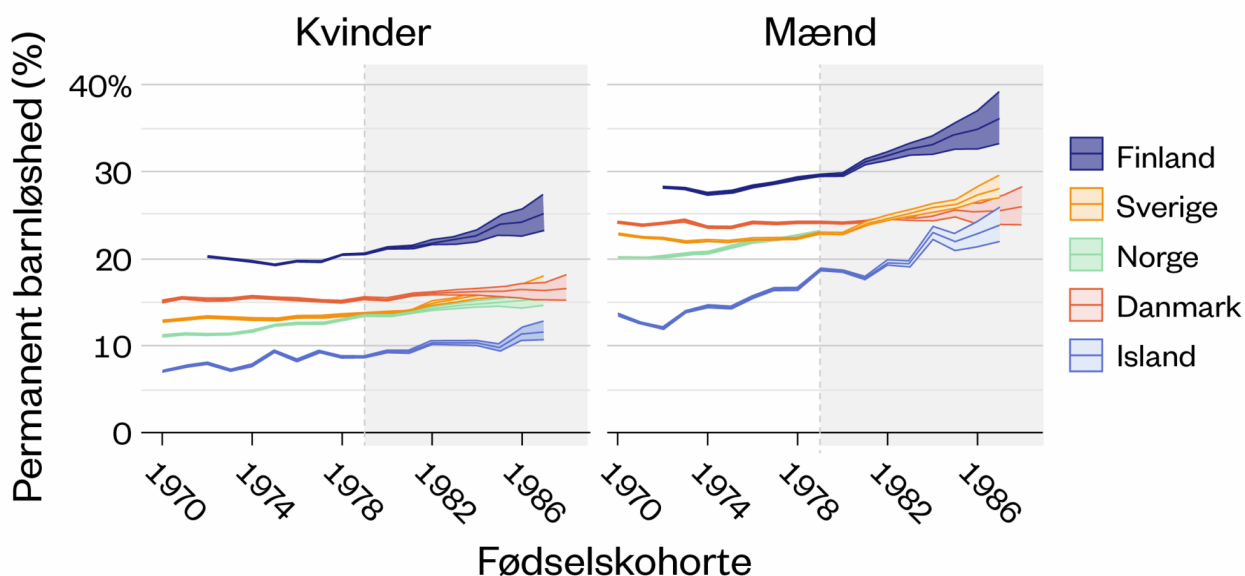
Forskere fra ROCKWOOL Fonden og universiteter i Norden og Tyskland har kortlagt udviklingen i forældreskab for 18-19 årgange mænd og kvinder født mellem 1970 og 1987 i Finland, Island, Norge og Sverige og helt frem til 1988 i Danmark, da forskerne her har mere opdaterede data.

Ved hjælp af registerdata har forskere analyseret fertiliteten på tværs af fire uddannelsesniveauer – fra de kortest uddannede (personer med *kun* grundskoleuddannelse) over dem med korte og mellemlange uddannelser til personer med de længste uddannelser (fx lange videregående uddannelse på et universitet.) Personernes uddannelsesniveau er målt ved 35-års-alderen.

Forskerne anvender i dette forskningsprojekt forskellige beregningsmetoder. Dels observerer de førstegangsfødsler contra barnløshed for årgangene født mellem 1970–1978 (målt ved 44-års-alderen) og dels beregner de med tre forskellige prognosemodeller den “*endelige barnløshed*” for årgangene 1979–1987/88.

Ved ikke kun at *måle* barnløshed hos de ældste årgange, (hvor det ikke længere er sandsynligt, de vil blive forældre), men også beregne udviklingen for de yngre årgange, som stadig har mulighed for at få børn, kan forskerne tage højde for de aktuelle tendenser i uddannelsesvalg, og hvad det betyder for familie-formation i hele Norden.

Figur 2. Andel af mænd og kvinder som aldrig får børn, målt på fødselsårsgange fra 1970–1987/88 i fem nordiske lande.

Figurnote: Figuren viser målt barnløshed for fødselsårgangene 1970-1978 og beregnet endelig barnløshed for årgangene 1979-1987 (1988 for Danmark) Kilde: Forfatterens beregninger på tal fra statistiske institutioner i de nordiske lande.

Stigende polarisering i hvem, som får børn

Særligt Danmark skiller sig ud i prognosen. Selvom den gennemsnitlige barnløshed i Danmark har ligget ret stabilt for årgangene født fra 1955 og frem – 15% af kvinder og 25% af mænd får aldrig børn – er der de seneste 15-20 år sket en markant uddannelsesmæssig polarisering i *hvem*, som får børnene.

Her forudsiger forskerne, at de mellem- og langt uddannede vil fortsætte med at få børn, som tidligere generationer har gjort, mens 33 % af alle kvinder og 44 % af alle mænd med de korteste uddannelser vil være barnløse. En polarisering, som forskerne ikke tidligere har set så markant.

Og udviklingen går samme vej i de andre nordiske lande: Også her forudsiger prognoserne den største stigning i *“endelig barnløshed”* blandt mænd og kvinder med de korteste uddannelser:

- Mest markant er udviklingen i Finland hvor andelen af barnløse kortuddannede kvinder forventes at stige fra 20% til 36%, mens barnløsheden blandt mænd stiger fra 34% til 46 %.
- Mens der i Finland og Sverige er stigende barnløshed jo kortere uddannelse, en person har, så er der i Norge og Danmark primært en kløft mellem dem med kun grundskoleuddannelse og alle andre grupper.
- Island har den laveste andel af barnløshed blandt de Nordiske lande, men også her ser forskerne et markant hop blandt de kortuddannede mænd, hvor andelen af barnløse nu nærmer sig 30%. (Da landet dog er markant mindre end de andre nordiske lande, er usikkerheden i forskernes beregninger her noget højere.)
- I alle fem lande er barnløshed højere for kortuddannede mænd end for kvinder.

Forskernes analyser viser også, at mænd og kvinder med lange uddannelser i de fleste nordiske lande får lige så mange børn nu som tidligere generationer.

Kvindernes barnløshed nærmer sig mændenes

Forskningsstudiets resultater kortlægger, hvordan de kortuddannede nordiske kvinders barnløshed nu nærmer sig mændenes, hvilket er en markant ændring i regionens fertilitetslandskab.

Det tyder på, at familielivet for nogle grupper i de nordiske befolkninger er under hastig forandring, og kan være en indikator for fremtidige tendenser i andre samfund, der også er kendetegnet af en høj grad af ligestilling mellem køn.

Den stigende polarisering i det nordisk forældreskab afspejler sandsynligvis, at personer med korte uddannelser lever med større økonomisk usikkerhed i takt med, at leveomkostninger stiger, og arbejdsmarkedet i de fem lande i stigende grad efterspørger medarbejdere med specialiserede kompetencer og som minimum gode læse- og skrivefærdigheder.

Uden et stabilt job er kortuddannede mænd og kvinder mindre attraktive som partnere og potentielle med-forældre^[1]. Det er simpelthen sværere for dem at finde nogen, som ønsker at starte en familie med dem – en udvikling, der især tog fart efter finanskrisen i 2008-09, hvor mange kortuddannede tog en betydelig nedgang i indkomst, som de ikke siden har genvundet.

Kortuddannede har i forvejen dårligere sundhed, og uden nære familiemedlemmer er de også i risiko for social isolation.^[2]

Færre kortuddannede i fremtiden

Størrelsen på gruppen af personer, der kun har den uddannelse, de fik i løbet af grundskolen, varierer i de fem nordiske lande – fra ca. 6% af kvinder og 10% af mænd i Finland til 11-14% kvinder og 18-26% mænd i de andre lande.

Da uddannelsesniveauet i alle landene dog er støt stigende, vil gruppen, som ikke bliver forældre, formentlig blive mindre i fremtiden.

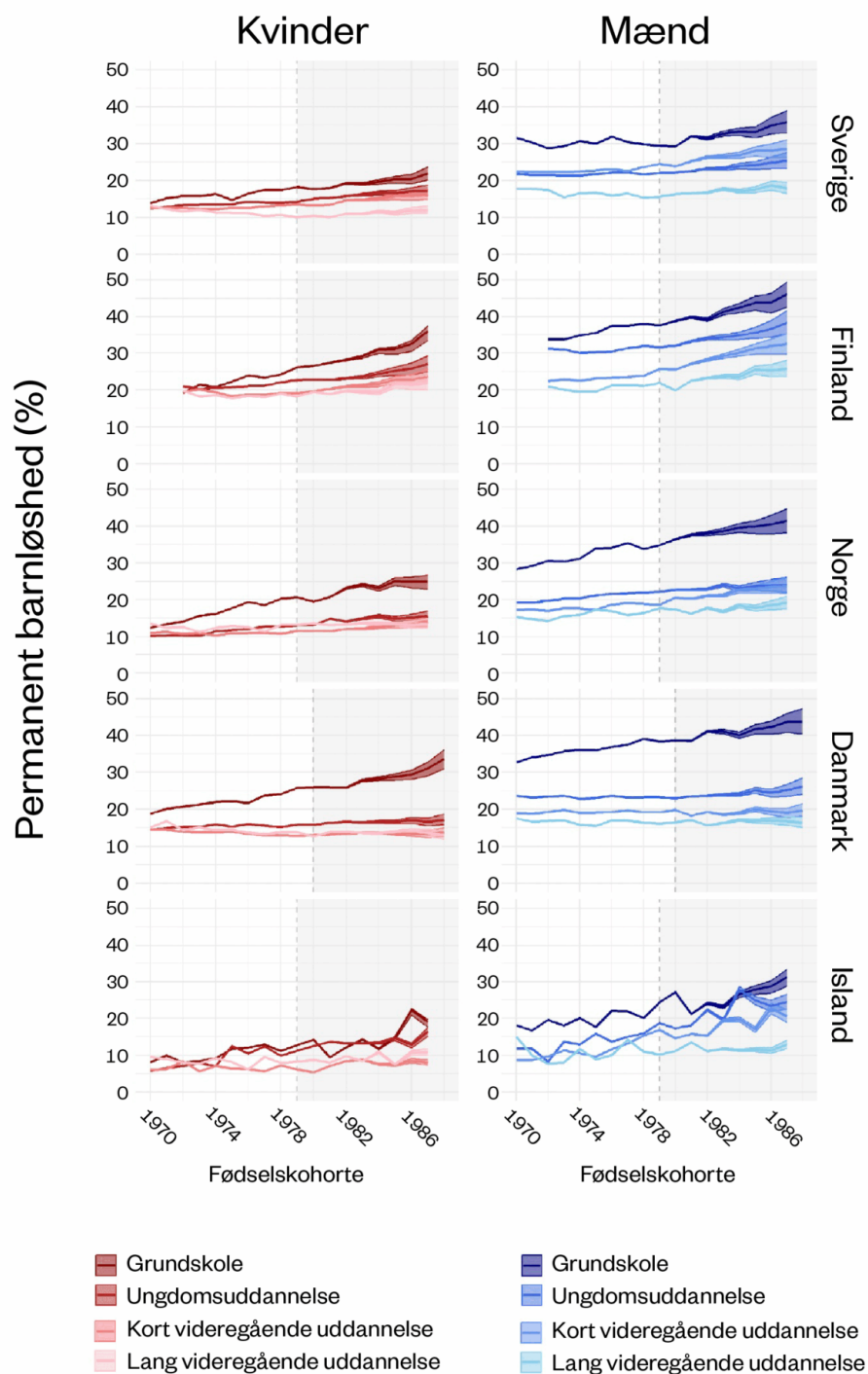
Det er en vigtig nuance at have med i debatten om de aktuelle fald i fødselsrater, at det i fremtiden primært er grupper med mellemlange og lange uddannelser, som får børn. Netop de grupper, som i høj grad får lige så mange børn, som tidligere, og netop de grupper der bliver flere af.

De seneste års fertilitets-fald i Danmark skyldes altså i høj grad, at de veluddannede typisk får børn lidt senere, fordi kvinderne udsætter beslutningen om at få børn, til de er færdige med uddannelsen. Den aktuelle udvikling er derfor med stor sandsynlighed mest et udtryk for udsatte fødsler – ikke for et markant, varigt fald i antallet af nyfødte i Danmark for andre end dem, med korteste uddannelser.

^[1] [Hellstrand et al. 2022](#)

^[2] [Read et al. 2016](#)

Figur 3. Observeret og beregnet barnløshed for mænd og kvinder født fra 1970-1987/88, fordelt på forskellig uddannelses-længde.

Figurnote: Observeret og beregnet barnløshed i de fem nordiske lande fordelt på mænd og kvinders uddannelsesnivea, målt i 35- års alderen. Kilde: Forfatterens beregninger på tal fra statistiske institutioner i de nordiske lande.

FAKTA

Analysens definition af de fire uddannelsesniveauer:

Kort uddannelse: Grundskole (op til 9. eller 10. klasse)

Ungdomsuddannelse: Gymnasieuddannelser (STX, HF, HHX, HTX), erhvervsuddannelser (EUD), hovedforløb, samt videregående adgangskurser

Korte – og mellemlange videregående uddannelser: Erhvervsakademi-uddannelser, professions-bacheloruddannelser bacheloruddannelser på universiteter

Lange videregående uddannelser: Kandidatuddannelser på universiteter, diplomuddannelser, Ph.d.-uddannelse

Om forskningsstudiet *“Growing divergences: a research note forecasting ultimate childlessness by education in the Nordic countries”*

Forfattere:

Julia Hellstrand, *University of Helsinki; Max Planck Institute for Demographic Research*

Linus Andersson, *University of Turku*

Lars Dommermuth, *Statistics Norway*

Peter Fallesen, *forskningsprofessor, ROCKWOOL Fonden; Stockholm University*

Ari Klængur Jónsson, *University of Iceland*

Marika Jalovaara, *University of Turku*

Mikko Myrskylä, *University of Helsinki; Max Planck Institute for Demographic Research*

- Forskerne har målt fertilitet i alderen 44 år.
- Forskerne har målt uddannelse ved 35 år.
- Forskerne har anvendt tre forskellige prognosemetoder til at beregne hvor meget den aktuelle fertilitet i forskellige befolkningsgrupper har forandret sig over tid: fastfrysningssrater, femårig ekstrapolering og en non-parametrisk tilgang baseret på historiske sandsynligheder for førstefødte.

Forskningen er udgivet som working paper hos Max Planck Institut for Demografisk Forskning i Rostock, Tyskland.

**Vidensoverblik fra
ROCKWOOL Fonden**

Vidensoverblik fra ROCKWOOL Fonden (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning.

Vidensoverblikket er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser på:

<https://www.rockwoolfonden.dk/udgivelser>